

Δεύτερο Πρωτόκολλο της Σύμβασης της Χάγης
του 1954 για την Προστασία της Πολιτιστικής
Κληρονομιάς σε Περίπτωση Ένοπλης Σύρραξης
Χάγη, 26 Μαρτίου 1999

Τα Συμβαλλόμενα Μέρη,

Αναγνωρίζοντας την ανάγκη ενίσχυσης της προστασίας της πολιτιστικής κληρονομιάς στην περίπτωση ένοπλης σύρραξης και δημιουργίας ενός συστήματος αυξημένης προστασίας ειδικά οριζόμενης πολιτιστικής κληρονομιάς·

Επιβεβαιώνοντας τη σημασία των διατάξεων της Σύμβασης για την Προστασία της Πολιτιστικής Κληρονομιάς στην Περίπτωση Ένοπλης Σύρραξης, που έγινε στη Χάγη στις 14 Μαΐου 1954, και τονίζοντας την ανάγκη συμπλήρωσης των εν λόγω διατάξεων με μέτρα που θα ενισχύσουν την εφαρμογή τους·

Επιθυμώντας να παράσχουν στα Υψηλά Συμβαλλόμενα Μέρη της Σύμβασης, μέσα για στενότερη εμπλοκή τους στην προστασία της πολιτιστικής κληρονομιάς στην περίπτωση ένοπλης σύρραξης, με τη δημιουργία κατάλληλων διαδικασιών για το σκοπό αυτό·

Έχοντας υπόψη ότι οι κανόνες που διέπουν την προστασία της πολιτιστικής κληρονομιάς στην περίπτωση ένοπλης σύρραξης πρέπει να αντικατοπτρίζουν τις εξελίξεις στο διεθνές δίκαιο·

Βεβαιώνοντας ότι οι κανόνες του εθιμικού διεθνούς δικαίου θα συνεχίσουν να διέπουν θέματα μη ρυθμιζόμενα από τις διατάξεις του παρόντος Πρωτοκόλλου·

Συμφώνησαν τα ακόλουθα:

Άρθρο 1 Ορισμοί

Για τους σκοπούς του Πρωτοκόλλου αυτού:

- (α) "Μέρος" σημαίνει Κράτος Μέρος του Πρωτοκόλλου αυτού·
- (β) "πολιτιστική κληρονομιά" σημαίνει την πολιτιστική κληρονομιά όπως ορίζεται στο Άρθρο 1 της Σύμβασης·
- (γ) "Σύμβαση" σημαίνει τη Σύμβαση για την Προστασία της Πολιτιστικής Κληρονομιάς σε Περίπτωση Ένοπλης Σύρραξης, που έγινε στη Χάγη την 14^η Μαΐου του 1954·
- (δ) "Υψηλά Συμβαλλόμενο Μέρος" σημαίνει Κράτος Μέρος της Σύμβασης·
- (ε) "αυξημένη προστασία" σημαίνει το σύστημα αυξημένης προστασίας που εγκαθιδρύεται από τα Άρθρα 10 και 11·
- (στ) "στρατιωτικός στόχος" σημαίνει στόχο ο οποίος από τη φύση του, την τοποθεσία του, το σκοπό του ή τη χρήση του συνεισφέρει αποτελεσματικά στις στρατιωτικές επιχειρήσεις και του οποίου η ολική ή μερική καταστροφή, κατάληψη ή εξουδετέρωση, υπό τις περιστάσεις που ισχύουν τη δεδομένη εκείνη στιγμή, προσφέρει ένα σαφές στρατιωτικό πλεονέκτημα·
- (ζ) "παράνομος" σημαίνει τελών υπό εξαναγκασμό ή διαφορετικά ο παραβαίνων τους εφαρμοστέους κανόνες του εσωτερικού δικαίου των κατεχομένων εδαφών ή του διεθνούς δικαίου·

- (η) "Κατάλογος" σημαίνει το Διεθνή Κατάλογο Πολιτιστικής Κληρονομιάς υπό Αυξημένη Προστασία ο οποίος σχηματίστηκε σύμφωνα με το Άρθρο 27, υποπαράγραφος 1(β).
- (θ) "Γενικός Διευθυντής" σημαίνει το Γενικό Διευθυντή της ΟΥΝΕΣΚΟ.
- (ι) "ΟΥΝΕΣΚΟ" σημαίνει την Οργάνωση των Ηνωμένων Εθνών για την Παιδεία, την Επιστήμη και τη Μόρφωση.
- (κ) "Πρώτο Πρωτόκολλο" σημαίνει το Πρωτόκολλο για την Προστασία της Πολιτιστικής Κληρονομιάς σε Περίπτωση Ένοπλης Σύρραξης, που έγινε στη Χάγη την 14^η Μαΐου 1954.

Άρθρο 2 Σχέση με τη Σύμβαση

Το Πρωτόκολλο αυτό συμπληρώνει τη Σύμβαση σε ότι αφορά τις σχέσεις μεταξύ των Μερών.

Άρθρο 3 Πεδίο εφαρμογής

1. Επιπρόσθετα προς τις διατάξεις οι οποίες εφαρμόζονται σε καιρό ειρήνης, το Πρωτόκολλο αυτό εφαρμόζεται στις περιπτώσεις που αναφέρονται στο Άρθρο 18 παράγραφοι 1 και 2 της Σύμβασης και στο Άρθρο 22 παράγραφος 1.

2. Όταν ένα από τα μέρη που μετέχουν σε ένοπλη σύρραξη δεν δεσμεύεται από το παρόν Πρωτόκολλο τα Μέρη του Πρωτοκόλλου αυτού παραμένουν δεσμευμένα από αυτό στις μεταξύ τους σχέσεις. Περαιτέρω, τα Μέρη δεσμεύονται από το παρόν Πρωτόκολλο σε σχέση με Κράτος που μετέχει στη σύρραξη, το οποίο όμως δεν δεσμεύεται από το Πρωτόκολλο, αν

το τελευταίο αναφερόμενο Κράτος αποδέχεται τις διατάξεις του παρόντος Πρωτοκόλλου και εφόσον τις εφαρμόζει.

Άρθρο 4 Σχέση μεταξύ του Κεφαλαίου 3 και άλλων διατάξεων της Σύμβασης και του παρόντος Πρωτοκόλλου

Η εφαρμογή των διατάξεων του Κεφαλαίου 3 του παρόντος Πρωτοκόλλου δεν επηρεάζει:

- (α) την εφαρμογή των διατάξεων του Κεφαλαίου I της Σύμβασης και του Κεφαλαίου 2 του εν λόγω Πρωτοκόλλου·
- (β) την εφαρμογή των διατάξεων του Κεφαλαίου II της Σύμβασης με εξαίρεση όσον αφορά τις σχέσεις μεταξύ των Μερών του παρόντος Πρωτοκόλλου ή όσον αφορά τις σχέσεις μεταξύ Μέρους και Κράτους το οποίο αποδέχεται και εφαρμόζει το εν λόγω Πρωτόκολλο σύμφωνα με το Άρθρο 3 παράγραφος 2, στις περιπτώσεις που πολιτιστική κληρονομιά τελεί τόσο υπό ειδική όσο και υπό αυξημένη προστασία, τότε εφαρμόζονται μόνο οι διατάξεις της αυξημένης προστασίας.

Κεφάλαιο 2 Γενικές διατάξεις αναφορικά με την προστασία

Άρθρο 5 Προστασία πολιτιστικής κληρονομιάς

Προκαταρκτικά μέτρα που λήφθηκαν σε καιρό ειρήνης για την προστασία της πολιτιστικής κληρονομιάς έναντι των προβλέψιμων συνεπειών ένοπλης σύρραξης σύμφωνα με το Άρθρο 3 της Σύμβασης περιλαμβάνουν, ανάλογα, την ετοιμασία απογραφής, το σχεδιασμό της λήψης επειγόντων μέτρων έναντι πυρκαϊάς ή κατάρρευσης της κατασκευής, την ετοιμασία για τη μεταφορά κινητής πολιτιστικής κληρονομιάς ή την πρόνοια για επαρκή επί

τόπου προστασία της εν λόγω κληρονομιάς και το διορισμό αρμόδιων αρχών υπεύθυνων για τη διασφάλιση της πολιτιστικής κληρονομιάς.

Άρθρο 6 Σεβασμός πολιτιστικής κληρονομιάς

Με σκοπό την εξασφάλιση σεβασμού της πολιτιστικής κληρονομιάς σύμφωνα με το Άρθρο 4 της Σύμβασης:

- (α) εγκατάλειψη επί τη βάσει επιτακτικής στρατιωτικής ανάγκης σύμφωνα με το Άρθρο 4 παράγραφος 2 της Σύμβασης δύναται μόνο να επικληθεί για να κατευθύνει εχθρική πράξη εναντίον πολιτιστικής κληρονομιάς όταν και εφόσον:
  - (i) η πολιτιστική κληρονομιά έχει μετατραπεί από τη χρήση της σε στρατιωτικό στόχο· και
  - (ii) δεν υπάρχει εφικτή εναλλακτική λύση προς επίτευξη παρόμοιου στρατιωτικού πλεονεκτήματος όπως εκείνο που προσφέρεται με την κατεύθυνση εχθρικής ενέργειας εναντίον του εν λόγω στόχου·

- (β) εγκατάλειψη επί τη βάσει επιτακτικής στρατιωτικής ανάγκης σύμφωνα με το Άρθρο 4 παράγραφος 2 της Σύμβασης δύναται να επικληθεί μόνο για να χρησιμοποιηθεί πολιτιστική κληρονομιά για σκοπούς οι οποίοι πιθανό να την καταστρέψουν ή να της προκαλέσουν ζημιά όταν και εφόσον δεν υπάρχει δυνατή επιλογή μεταξύ τέτοιας χρήσης της πολιτιστικής κληρονομιάς και άλλου εφικτού τρόπου για την επίτευξη παρόμοιου στρατιωτικού πλεονεκτήματος·

- (γ) η απόφαση για επίκληση επιτακτικής στρατιωτικής ανάγκης δύναται να ληφθεί μόνο από αξιωματικό που έχει υπό τις διαταγές του δύναμη ίση με τάγμα ή μεγαλύτερη, ή δύναμη μικρότερη σε μέγεθος από τάγμα όταν οι περιστάσεις δεν επιτρέπουν διαφορετικά·

- (δ) στην περίπτωση επίθεσης βασιζόμενης σε απόφαση που λήφθηκε σύμφωνα με την υποπαράγραφο (α), δίνεται εκ των προτέρων αποτελεσματική προειδοποίηση οποτεδήποτε το επιτρέπουν οι περιστάσεις.

Άρθρο 7 Προφυλάξεις κατά την επίθεση

Χωρίς να επηρεάζονται οι άλλες προφυλάξεις που απαιτούνται από το διεθνές ανθρωπιστικό δίκαιο κατά τη διεξαγωγή στρατιωτικών επιχειρήσεων, κάθε Μέρος που μετέχει στη σύρραξη:

- (α) πράττει οτιδήποτε είναι δυνατό για να εξακριβώσει ότι οι στόχοι που πρόκειται να δεχτούν επίθεση δεν αποτελούν προστατευόμενη πολιτιστική κληρονομιά βάσει του Άρθρου 4 της Σύμβασης·
- (β) λαμβάνει όλες τις δυνατές προφυλάξεις στην επιλογή των μέσων και των μεθόδων επίθεσης με σκοπό την αποφυγή και σε οποιαδήποτε περίπτωση τη μείωση στο ελάχιστο της πρόκλησης παρεμπόμπουσας ζημιάς σε προστατευόμενη πολιτιστική κληρονομιά βάσει του Άρθρου 4 της Σύμβασης·
- (γ) αποφεύγει να λάβει την απόφαση εξαπόλυσης οποιασδήποτε επίθεσης δυνάμενης να προκαλέσει παρεμπόμπουσα ζημιά σε πολιτιστική κληρονομιά προστατευόμενη βάσει του Άρθρου 4 της Σύμβασης η οποία θα είναι υπέρμετρη σε σχέση με το συγκεκριμένο και άμεσο στρατιωτικό πλεονέκτημα που αναμένεται· και
- (δ) ακυρώνει ή σταματά επίθεση αν καθίσταται φανερό:
- (i) ότι ο στόχος αποτελεί πολιτιστική κληρονομιά προστατευόμενη βάσει του Άρθρου 4 της Σύμβασης·

- (ii) ότι η επίθεση αναμένεται να προκαλέσει τυχαία ζημιά σε πολιτιστική κληρονομιά προστατευόμενη βάσει του Άρθρου 4 της Σύμβασης η οποία θα είναι υπέρμετρη σε σχέση με το συγκεκριμένο και άμεσο στρατιωτικό πλεονέκτημα που αναμένεται.

Άρθρο 8 Προφυλάξεις έναντι των συνεπειών εχθροπραξιών

Τα Μέρη που μετέχουν στη σύρραξη, στο μέγιστο δυνατό βαθμό:

- (α) μεταφέρουν κινητή πολιτιστική κληρονομιά που βρίσκεται πλησίον στρατιωτικών στόχων ή προβλέπουν για επαρκή επιτόπου προστασία·
- (β) αποφεύγουν την εγκατάσταση στρατιωτικών στόχων πλησίον πολιτιστικής κληρονομιάς.

Άρθρο 9 Προστασία της πολιτιστικής κληρονομιάς σε κατεχόμενο έδαφος

1. Άνευ επηρεασμού των διατάξεων των Άρθρων 4 και 5 της Σύμβασης, Μέρος κατέχον εν όλω ή εν μέρει εδάφη άλλου Μέρους απαγορεύει και εμποδίζει σε σχέση με τα κατεχόμενα εδάφη:

- (α) οποιαδήποτε παράνομη εξαγωγή, άλλη μετακίνηση ή μεταφορά πολιτιστικής κληρονομιάς·
- (β) οποιαδήποτε αρχαιολογική ανασκαφή εξαιρουμένων των περιπτώσεων όπου αυτή απαιτείται αυστηρά για την προφύλαξη, καταγραφή ή προστασία πολιτιστικής κληρονομιάς·

(γ) οποιαδήποτε μετατροπή ή αλλαγή στη χρήση πολιτιστικής κληρονομιάς η οποία έχει σαν σκοπό την απόκρυψη ή καταστροφή πολιτιστικής, ιστορικής ή επιστημονικής μαρτυρίας.

2. Οποιαδήποτε αρχαιολογική ανασκαφή, μετατροπή, ή αλλαγή στη χρήση πολιτιστικής κληρονομιάς ευρισκόμενης σε κατεχόμενο έδαφος, εκτός αν οι περιστάσεις δεν το επιτρέπουν, εκτελείται σε στενή συνεργασία με τις αρμόδιες εθνικές αρχές του κατεχόμενου εδάφους.

Κεφάλαιο 3 Αυξημένη Προστασία

Άρθρο 10 Αυξημένη προστασία

Πολιτιστική κληρονομιά δύναται να τεθεί υπό αυξημένη προστασία νοουμένου ότι πληροί τις ακόλουθες τρεις προϋποθέσεις:

- (α) αποτελεί πολιτιστική κληρονομιά μεγίστης σημασίας για την ανθρωπότητα·
- (β) προστατεύεται από επαρκή εσωτερικά νομικά και διοικητικά μέτρα που αναγνωρίζουν την εξαιρετική πολιτιστική και ιστορική της αξία και που εξασφαλίζουν το ψηλότερο επίπεδο προστασίας·
- (γ) δεν χρησιμοποιείται για στρατιωτικούς σκοπούς ή για την προάσπιση στρατιωτικών θέσεων και το Μέρος το οποίο έχει την ευθύνη της πολιτιστικής κληρονομιάς προέβη ήδη σε δήλωση που επιβεβαιώνει ότι η εν λόγω κληρονομιά δεν θα χρησιμοποιηθεί για τέτοιο σκοπό.

Άρθρο 11 Παροχή ειδικής προστασίας

1. Κάθε Μέρος υποβάλλει στην Επιτροπή κατάλογο πολιτιστικής κληρονομιάς για την οποία σκοπεύει να ζητήσει την παροχή αυξημένης προστασίας.
2. Το Μέρος το οποίο έχει δικαιοδοσία ή ασκεί έλεγχο επί της πολιτιστικής κληρονομιάς δύναται να ζητήσει όπως αυτή συμπεριληφθεί στον Κατάλογο που θα καταρτιστεί σύμφωνα με το Άρθρο 27 υποπαράγραφος 1(β). Τέτοιο αίτημα περιλαμβάνει όλες τις αναγκαίες πληροφορίες που σχετίζονται με τα κριτήρια που αναφέρονται στο Άρθρο 10. Η Επιτροπή δύναται να καλέσει οποιοδήποτε Μέρος να ζητήσει όπως πολιτιστική κληρονομιά συμπεριληφθεί στον Κατάλογο.
3. Άλλα Μέρη, η Διεθνής Επιτροπή της Μπλέ Ασπίδας και άλλοι μη κυβερνητικοί οργανισμοί με σχετική πείρα δύναται να εισηγηθούν συγκεκριμένη πολιτιστική κληρονομιά στην Επιτροπή. Στις περιπτώσεις αυτές η Επιτροπή δυνατό να αποφασίσει να καλέσει Μέρος να ζητήσει τη συμπερίληψη της εν λόγω πολιτιστικής κληρονομιάς στον Κατάλογο.
4. Ούτε η αίτηση για συμπερίληψη πολιτιστικής κληρονομιάς ευρισκόμενης σε έδαφος (επικράτεια), επί του οποίου η κυριαρχία, ή δικαιοδοσία διεκδικείται από περισσότερα του ενός Κράτη, ούτε η ίδια η συμπερίληψη της, επηρεάζει με οποιοδήποτε τρόπο τα δικαιώματα των μερών στη διαφορά.
5. Με τη λήψη αιτήματος για συμπερίληψη στον Κατάλογο, η Επιτροπή πληροφορεί όλα τα Μέρη σχετικά με το αίτημα. Τα Μέρη δύναται να υποβάλουν παραστάσεις αναφορικά με το εν λόγω αίτημα στην Επιτροπή εντός εξήντα ημερών. Οι παραστάσεις αυτές γίνονται μόνο με βάση τα κριτήρια που αναφέρονται στο Άρθρο 10. Είναι συγκεκριμένες και σχετίζονται με τα γεγονότα. Η Επιτροπή εξετάζει τις παραστάσεις, παρέχοντας στο Μέρος

που ζητά τη συμπερίληψη την εύλογη ευκαιρία να απαντήσει προτού λάβει την απόφαση. Όταν οι παραστάσεις αυτές είναι ενώπιον της Επιτροπής, οι αποφάσεις για συμπερίληψη στον Κατάλογο λαμβάνονται διά της πλειοψηφίας των τεσσάρων-πέμπτων των παρόντων και ψηφιζόντων μελών αυτής, ανεξαρτήτως των διατάξεων του Άρθρου 26.

6. Για τη λήψη της απόφασης σχετικά με αίτημα για συμπερίληψη στον Κατάλογο, η Επιτροπή ζητά τη συμβουλή κυβερνητικών και μη κυβερνητικών οργανισμών καθώς και εμπειρογνομόνων.

7. Η απόφαση για παροχή ή άρνηση παροχής αυξημένης προστασίας λαμβάνεται μόνο με βάση τα κριτήρια που αναφέρονται στο Άρθρο 10.

8. Σε εξαιρετικές περιπτώσεις, όταν η Επιτροπή έχει καταλήξει ότι το Μέρος που ζητά τη συμπερίληψη της πολιτιστικής κληρονομιάς στον Κατάλογο δεν πληροί τα κριτήρια του Άρθρου 10 υποπαράγραφος (β), η Επιτροπή δύναται να αποφασίσει τη χορήγηση αυξημένης προστασίας, νοουμένου ότι το αιτούμενο Μέρος υποβάλλει αίτηση για διεθνή βοήθεια βάσει του Άρθρου 32.

9. Με την έναρξη εχθροπραξιών, Μέρος το οποίο συμμετέχει στη σύρραξη δύναται να ζητήσει, κατεπειγόντως, την παροχή αυξημένης προστασίας στην πολιτιστική κληρονομιά που τελεί υπό την δικαιοδοσία ή τον έλεγχο του, κοινοποιώντας το αίτημα στην Επιτροπή. Η Επιτροπή κοινοποιεί αμέσως το αίτημα σε όλα τα Μέρη που εμπλέκονται στη σύρραξη. Σε τέτοιες περιπτώσεις η Επιτροπή θα εξετάζει τις παραστάσεις που υποβλήθηκαν από τα ενδιαφερόμενα Μέρη με επίσπευση. Η απόφαση για χορήγηση προσωρινής αυξημένης προστασίας λαμβάνεται το συντομότερο δυνατό, διά της πλειοψηφίας των τεσσάρων-πέμπτων των παρόντων και ψηφιζόντων μελών της Επιτροπής, ανεξαρτήτως των διατάξεων του Άρθρου 26. Προσωρινή αυξημένη προστασία δυνατό να χορηγηθεί από την Επιτροπή, ενύ εκκρεμεί η έκβαση της συνήθους διαδικασίας για τη χορήγηση αυξημένης προστασίας.

νοουμένου ότι πληρούνται οι διατάξεις του Άρθρου 10 υποπαράγραφοι (α) και (γ).

10. Αυξημένη προστασία χορηγείται σε πολιτιστική κληρονομιά από την Επιτροπή από τη στιγμή της καταχώρησής της στον Κατάλογο.

11. Ο Γενικός Διευθυντής, αποστέλλει χωρίς καθυστέρηση στο Γενικό Γραμματέα των Ηνωμένων Εθνών και σε όλα τα Μέρη γνωστοποίηση οποιασδήποτε απόφασης της Επιτροπής να συμπεριλάβει πολιτιστική κληρονομιά στον Κατάλογο.

Άρθρο 12 Απαλλαγή πολιτιστικής κληρονομιάς ευρισκόμενης υπό αυξημένη προστασία

Τα Μέρη που μετέχουν στη σύρραξη εξασφαλίζουν την απαλλαγή πολιτιστικής κληρονομιάς που τελεί υπό αυξημένη προστασία αποφεύγοντας να θέσουν αυτή ως το στόχο επίθεσης ή αποφεύγοντας οποιαδήποτε χρήση αυτής ή του άμεσου περιβάλλοντος της προς υποστήριξη στρατιωτικής ενέργειας.

Άρθρο 13 Απώλεια της αυξημένης προστασίας

1. Πολιτιστική κληρονομιά που τελεί υπό αυξημένη προστασία χάνει την προστασία αυτή μόνο:

(α) _ αν η εν λόγω προστασία διακοπεί ή ακυρωθεί σύμφωνα με το Άρθρο 14· ή

(β) αν, και για όσο χρονικό διάστημα η κληρονομιά έχει καταστεί με τη χρήση της στρατιωτικός στόχος·

2. Στις περιπτώσεις που αναφέρονται στην υποπαράγραφο 1(β), η εν λόγω κληρονομιά δύναται να αποτελεί το στόχο επίθεσης μόνο αν:

- (α) η επίθεση είναι ο μόνος δυνατός τρόπος τερματισμού της χρήσης της κληρονομιάς που αναφέρεται στην υποπαράγραφο 1(β).
- (β) λαμβάνονται όλα τα εφικτά προληπτικά μέτρα στην επιλογή των μέσων και μεθόδων επίθεσης με σκοπό τον τερματισμό της εν λόγω χρήσης και την αποφυγή ή σε οποιαδήποτε περίπτωση την ελαχιστοποίηση της ζημιάς στην πολιτιστική κληρονομιά.
- (γ) εκτός αν οι περιστάσεις δεν το επιτρέπουν, λόγω απαιτήσεων άμεσης αυτοάμυνας αν:
  - (i) η διαταγή επίθεσης εκδίδεται από το ύψιστο επιχειρησιακό επίπεδο διοίκησης.
  - (ii) αποτελεσματική εκ των προτέρων προειδοποίηση δίνεται στις αντισσώμενες δυνάμεις, η οποία απαιτεί τον τερματισμό της χρήσης που αναφέρεται στην υποπαράγραφο 1(β) και
  - (iii) παρέχεται εύλογο χρονικό διάστημα στις αντισσώμενες δυνάμεις να επανορθώσουν την κατάσταση.

Άρθρο 14   Διακοπή και ακύρωση της αυξημένης προστασίας

1. Στις περιπτώσεις που η πολιτιστική κληρονομιά δεν πληρεί πια οποιοδήποτε από τα κριτήρια που αναφέρονται στο άρθρο 10 του Πρωτοκόλλου αυτού, η Επιτροπή δύναται να διακόψει ή να ακυρώσει την παροχή αυξημένης προστασίας προς την εν λόγω πολιτιστική κληρονομιά αφαιρώντας την από τον Κατάλογο.

2. Στην περίπτωση σοβαρής παραβίασης του Άρθρου 12 σε σχέση με πολιτιστική κληρονομιά που τελεί υπό αυξημένη προστασία, η οποία προκύπτει από τη χρήση της ίδιας προς υποστήριξη στρατιωτικής ενέργειας, η Επιτροπή δύναται να ακυρώσει την αυξημένη προστασία που παρέχεται σε αυτήν. Όταν τέτοιες παραβιάσεις συνεχίζονται η Επιτροπή δύναται σε εξαιρετικές περιπτώσεις να ακυρώσει την αυξημένη προστασία που παρέχεται στην εν λόγω πολιτιστική κληρονομιά αφαιρώντας την από τον Κατάλογο.

3. Ο Γενικός Διευθυντής αποστέλλει χωρίς καθυστέρηση στο Γενικό Γραμματέα των Ηνωμένων Εθνών και σε όλα τα Μέρη του παρόντος Πρωτοκόλλου γνωστοποίηση οποιασδήποτε απόφασης της Επιτροπής να διακόψει ή να ακυρώσει την παροχή αυξημένης προστασίας σε πολιτιστική κληρονομιά.

4. Προτού η Επιτροπή λάβει τέτοια απόφαση παρέχει την ευκαιρία στα Μέρη να καταστήσουν γνωστές τις απόψεις τους.

Κεφάλαιο 4 Ποινική ευθύνη και αρμοδιότητα

Άρθρο 15 Σοβαρές παραβιάσεις του παρόντος Πρωτοκόλλου

1. Πρόσωπο διαπράττει αδίκημα εντός της έννοιας του παρόντος Πρωτοκόλλου, αν σκόπιμα και κατά παράβαση της Σύμβασης ή του παρόντος Πρωτοκόλλου προβαίνει σε μια από τις ακόλουθες ενέργειες:

- (α) καθιστά πολιτιστική κληρονομιά που τελεί υπό αυξημένη προστασία στόχο επίθεσης·

- (β) χρησιμοποιεί πολιτιστική κληρονομιά που τελεί υπό αυξημένη προστασία ή το άμεσο περιβάλλον της προς υποστήριξη στρατιωτικής ενέργειας·
- (γ) προκαλεί εκτεταμένη καταστροφή ή οικειοποιείται πολιτιστική κληρονομιά που προστατεύεται βάσει της Σύμβασης και του παρόντος Πρωτοκόλλου·
- (δ) καθιστά πολιτιστική κληρονομιά που προστατεύεται βάσει της Σύμβασης και του παρόντος Πρωτοκόλλου στόχο επίθεσης·
- (ε) κλέβει, λεηλατεί ή σφετερίζεται ή προβαίνει σε πράξεις βανδαλισμού οι οποίες στρέφονται εναντίον πολιτιστικής κληρονομιάς προστατευόμενης βάσει της Σύμβασης.

2. Κάθε Μέρος υιοθετεί τέτοια μέτρα τα οποία είναι αναγκαία για να καταστήσει ως ποινικά αδικήματα βάσει του εσωτερικού του δικαίου τα αδικήματα που αναφέρονται στο Άρθρο αυτό και για να προνοήσει επαρκείς ποινές για τα εν λόγω αδικήματα. Όταν ενεργούν με τον τρόπο αυτό, τα Μέρη συμμορφώνονται με τις γενικές αρχές του δικαίου και με το διεθνές δίκαιο, περιλαμβανομένων των κανόνων που επεκτείνουν την ατομική ποινική ευθύνη και σε πρόσωπα άλλα από εκείνα που άμεσα διαπράττουν την πράξη.

Άρθρο 16   Δικαιοδοσία

1. Άνευ επηρεασμού της παραγράφου 2, κάθε Μέρος λαμβάνει τα αναγκαία νομοθετικά μέτρα για να ενισχύσει τη δικαιοδοσία του επί των αδικημάτων που αναφέρονται στο Άρθρο 15 στις ακόλουθες περιπτώσεις:

- (α) όταν ένα τέτοιο αδίκημα διαπράττεται στην επικράτεια του υπό αναφορά Κράτους·

- (β) όταν ο ισχυριζόμενος αδικοπραγήςας είναι υπήκοος του υπό αναφορά Κράτους·
- (γ) στην περίπτωση αδικημάτων που αναφέρονται στο Άρθρο 15 υποπαράγραφοι (α) μέχρι (γ) όταν ο ισχυριζόμενος αδικοπραγήςας βρίσκεται στην επικράτειά του.
2. Σχετικά με την άσκηση δικαιοδοσίας και άνευ επηρεασμού του Άρθρου 28 της Σύμβασης:

- (α) το παρόν Πρωτόκολλο δεν αποκλείει τη δημιουργία ατομικής ποινικής ευθύνης ή την άσκηση δικαιοδοσίας βάσει εθνικού και διεθνούς δικαίου το οποίο δύναται να εφαρμοστεί ή να επηρεάζει την άσκηση δικαιοδοσίας βάσει του εθιμικού διεθνούς δικαίου·
- (β) Με εξαίρεση και στην έκταση που Κράτος το οποίο δεν είναι Συμβαλλόμενο Μέρος στο παρόν Πρωτόκολλο αποδέχεται και εφαρμόζει τις διατάξεις του Πρωτοκόλλου σύμφωνα με το Άρθρο 3 παράγραφος 2, μέλη των ενόπλων δυνάμεων και υπήκοοι Κράτους που δεν είναι Μέρος στο παρόν Πρωτόκολλο, εξαιρουμένων εκείνων των υπηκόων που υπηρετούν στις ένοπλες δυνάμεις Κράτους που είναι Συμβαλλόμενο Μέρος στο Πρωτόκολλο αυτό, δεν υπέχουν ατομική ποινική ευθύνη δυνάμει του παρόντος Πρωτοκόλλου, ούτε το Πρωτόκολλο αυτό επιβάλλει υποχρέωση για θεμελίωση δικαιοδοσίας επί των εν λόγω προσώπων ή για έκδοση αυτών.

Άρθρο 17   Δίωξη

1. Αν το Μέρος στην επικράτεια του οποίου βρίσκεται ο ισχυριζόμενος αδικοπραγήςας για αδίκημα που παρατίθεται στο Άρθρο 15 υποπαράγραφοι 1(α) μέχρι (γ), δεν προβεί σε έκδοση του εν λόγω προσώπου, τότε παραπέμπει την υπόθεση χωρίς οποιαδήποτε εξαίρεση και χωρίς

αδικαιολόγητη καθυστέρηση στις αρμόδιες αρχές του αναφερόμενου Μέρους για σκοπούς δίωξης μέσω διαδικασιών σύμφωνα με το εσωτερικό του δίκαιο ή αν μπορούν να εφαρμοστούν, σύμφωνα με τους σχετικούς κανόνες του διεθνούς δικαίου.

2. Άνευ επηρεασμού των σχετικών κανόνων του διεθνούς δικαίου, αν εφαρμόζονται, οποιοδήποτε πρόσωπο αναφορικά με το οποίο διεξάγονται διαδικασίες σε σχέση με τη Σύμβαση ή το παρόν Πρωτόκολλο, θα τυγχάνει εγγυήσεων για δίκαιη μεταχείριση και δίκαιη δίκη σύμφωνα με το εσωτερικό και διεθνές δίκαιο σε όλα τα στάδια των διαδικασιών, και σε καμιά περίπτωση δεν παρέχονται εγγυήσεις λιγότερο ευνοϊκές στο εν λόγω πρόσωπο από εκείνες που παρέχονται από το διεθνές δίκαιο.

Άρθρο 18

Έκδοση

1. Τα αδικήματα που αναφέρονται στο Άρθρο 15 υποπαράγραφοι 1(α)-(γ) θεωρούνται ότι περιλαμβάνονται στα αδικήματα που δικαιολογούν την έκδοση σε οποιαδήποτε υφιστάμενη συνθήκη έκδοσης μεταξύ οποιωνδήποτε από τα Μέρη πριν από την έναρξη ισχύος του παρόντος Πρωτοκόλλου. Τα Μέρη αναλαμβάνουν να περιλάβουν τα εν λόγω αδικήματα σε οποιαδήποτε συνθήκη έκδοσης που μεταγενέστερα πρόκειται να συνάψουν μεταξύ τους.

2. Όταν Μέρος το οποίο καθιστά την έκδοση εξαρτώμενη από την ύπαρξη συνθήκης λάβει αίτηση για έκδοση από άλλο Μέρος με το οποίο δεν έχει συνάψει συνθήκη έκδοσης, το αιτούν Μέρος δύναται κατ'εκλογή του, να θεωρήσει το παρόν Πρωτόκολλο ως τη νομική βάση για έκδοση σε σχέση με αδικήματα που εκτίθενται στο Άρθρο 15 υποπαράγραφοι 1(α)-(γ).

3. Μέρη τα οποία δεν καθιστούν την έκδοση εξαρτώμενη από την ύπαρξη συνθήκης αναγνωρίζουν τα αδικήματα που εκτίθενται στο Άρθρο 15 υποπαράγραφοι 1(α)-(γ) ως αδικήματα που δικαιολογούν την έκδοση μεταξύ

τους, τηρουμένων των όρων που προβλέπονται από το νόμο του Μέρους προς το οποίο απευθύνεται το αίτημα.

4. Αν είναι αναγκαίο, τα αδικήματα που αναφέρονται στο Άρθρο 15 υποπαράγραφοι 1(α)-(γ) τυγχάνουν μεταχείρισης για σκοπούς έκδοσης μεταξύ των Μερών, σαν να είχαν διαπραχθεί όχι μόνο στον τόπο στον οποίο συνέβησαν αλλά επίσης στην επικράτεια των Μερών των εχόντων δικαιοδοσία σύμφωνα με το Άρθρο 16 παράγραφος 1.

Άρθρο 19   Αμοιβαία νομική βοήθεια

1. Τα Μέρη παρέχουν το ένα στο άλλο τη μεγαλύτερη δυνατή βοήθεια σε σχέση με έρευνες ή ποινικές διαδικασίες ή διαδικασίες έκδοσης που αφορούν τα αδικήματα που εκτίθενται στο Άρθρο 15, περιλαμβανομένης της βοήθειας συγκέντρωσης αποδεικτικών στοιχείων που βρίσκονται στη διάθεσή τους, και είναι αναγκαία για τις διαδικασίες.

2. Τα Μέρη εκτελώντας τις υποχρεώσεις τους βάσει της παραγράφου 1 συμμορφώνονται με οποιοσδήποτε συνθήκες ή άλλες διευθετήσεις για αμοιβαία νομική βοήθεια που υφίστανται μεταξύ τους. Αν δεν υπάρχουν τέτοιες συνθήκες ή διευθετήσεις, τα Μέρη παρέχουν το ένα στο άλλο βοήθεια σύμφωνα με το εσωτερικό τους δίκαιο.

Άρθρο 20   Λόγοι άρνησης

1. Για σκοπούς έκδοσης, τα αδικήματα που εκτίθενται στο Άρθρο 15 υποπαράγραφοι 1(α)-(γ), και για σκοπούς αμοιβαίας νομικής βοήθειας, τα αδικήματα που εκτίθενται στο Άρθρο 15 δεν θεωρούνται ως πολιτικά αδικήματα ούτε ως αδικήματα συνδεδεμένα με πολιτικά αδικήματα ούτε ως αδικήματα υποκινούμενα από πολιτικά κίνητρα. Συνεπώς, αίτημα για έκδοση ή για αμοιβαία νομική βοήθεια βασιζόμενο επί των εν λόγω αδικημάτων δεν

μπορεί ν'απορριφθεί με μόνη δικαιολογία ότι αφορά πολιτικό αδίκημα ή αδίκημα συνδεδεμένο με πολιτικό αδίκημα ή αδίκημα υποκινούμενο από πολιτικά κίνητρα.

2. Καμιά διάταξη του παρόντος Πρωτοκόλλου δεν ερμηνεύεται ότι επιβάλλει υποχρέωση έκδοσης ή παροχής αμοιβαίας νομικής βοήθειας αν το Μέρος προς το οποίο απευθύνεται το αίτημα έχει ουσιώδεις λόγους να πιστεύει ότι το αίτημα έκδοσης για αδικήματα που εκτίθενται στο Άρθρο 15 υποπαράγραφοι 1(α)-(γ) ή για αμοιβαία νομική βοήθεια σε σχέση με αδικήματα που εκτίθενται στο Άρθρο 15 υποβλήθηκε για σκοπούς δίωξης ή τιμωρίας προσώπου λόγω της φυλής, θρησκείας, υπηκοότητας, εθνικής καταγωγής του, ή των πολιτικών του πεποιθήσεων, ή ότι η συμμόρφωση με το αίτημα θα δημιουργούσε προκατάληψη όσον αφορά τη θέση του εν λόγω προσώπου για οποιοδήποτε από τους αναφερόμενους λόγους.

Άρθρο 21

Μέτρα σχετικά με άλλες παραβάσεις

Άνευ επηρεασμού του Άρθρου 28 της Σύμβασης, κάθε Μέρος υιοθετεί τέτοια νομοθετικά, δικαστικά ή πειθαρχικά μέτρα τα οποία δυνατό να είναι αναγκαία για την καταστολή των ακόλουθων πράξεων όταν διαπράττονται με πρόθεση.

- (α) οποιαδήποτε χρήση πολιτιστικής κληρονομιάς κατά παράβαση της Σύμβασης ή του παρόντος Πρωτοκόλλου·
- (β) οποιαδήποτε παράνομη εξαγωγή, άλλη μετακίνηση ή μεταβίβαση ιδιοκτησίας πολιτιστικής κληρονομιάς από κατεχόμενο έδαφος κατά παράβαση της Σύμβασης ή του παρόντος Πρωτοκόλλου.

Κεφάλαιο 5 Η προστασία της πολιτιστικής κληρονομιάς στην περίπτωση ενόπλων συρράξεων μη διεθνούς χαρακτήρα

Άρθρο 22 Ένοπλες συρράξεις μη διεθνούς χαρακτήρα

1. Το παρόν Πρωτόκολλο εφαρμόζεται στην περίπτωση ένοπλης σύρραξης μη διεθνούς χαρακτήρα εντός της επικράτειας ενός εκ των Μερών.
2. Το παρόν Πρωτόκολλο δεν εφαρμόζεται στις περιπτώσεις εσωτερικών ταραχών και εντάσεων όπως είναι οι εξεγέρσεις, μεμονωμένες και σποραδικές πράξεις βίας και άλλες πράξεις παρόμοιας φύσης.
3. Ουδεμία επίκληση μπορεί να γίνει των διατάξεων του παρόντος Πρωτοκόλλου με σκοπό τον επηρεασμό της κυριαρχίας Κράτους ή της ευθύνης της κυβέρνησης να διατηρήσει ή να αποκαταστήσει το νόμο και την τάξη στο Κράτος ή να προστατεύσει την εθνική ενότητα και εδαφική ακεραιότητα του Κράτους με όλα τα νόμιμα μέσα.
4. Καμιά διάταξη του παρόντος Πρωτοκόλλου δεν επηρεάζει τη θεμελίωση πρωτογενούς δικαιοδοσίας από το Μέρος στο έδαφος του οποίου διεξάγεται ένοπλη σύρραξη μη διεθνούς χαρακτήρα σχετικά με τις παραβιάσεις που αναφέρονται στο Άρθρο 15.
5. Ουδεμία επίκληση μπορεί να γίνει των διατάξεων του παρόντος Πρωτοκόλλου ως δικαιολογία για την άμεση ή έμμεση ανάμιξη- για οποιοδήποτε λόγο στην ένοπλη σύρραξη ή στις εσωτερικές ή εξωτερικές υποθέσεις του Μέρους στο έδαφος του οποίου λαμβάνει χώρα η εν λόγω σύρραξη.

6. Η εφαρμογή του παρόντος Πρωτοκόλλου στην περίπτωση που αναφέρεται στην παράγραφο 1 δεν επηρεάζει το νομικό καθεστώς των μερών που μετέχουν στη σύρραξη.

7. Η ΟΥΝΕΣΚΟ δύναται να προσφέρει τις υπηρεσίες της στα μέρη που μετέχουν στη σύγκρουση.

Κεφάλαιο 6 Θέματα Διάρθρωσης

Άρθρο 23 Συνέλευση των Μερών

1. Η Συνέλευση των Μερών συγκαλείται ταυτόχρονα με τη Γενική Διάσκεψη της ΟΥΝΕΣΚΟ, και σε συνεργασία με τη Συνέλευση των Υψηλά Συμβαλλομένων Μερών, αν η εν λόγω συνέλευση έχει συγκληθεί από το Γενικό Διευθυντή.

2. Η Συνέλευση των Μερών υιοθετεί τους Διαδικαστικούς της Κανόνες.

3. Η Συνέλευση των Μερών έχει τις ακόλουθες αρμοδιότητες:

(α) να εκλέγει τα Μέλη της Επιτροπής σύμφωνα με το Άρθρο 24 παράγραφος 1·

(β) να εγκρίνει τις Κατευθυντήριες Γραμμές που αναπτύσσονται από την Επιτροπή σύμφωνα με το Άρθρο 27 υποπαράγραφος 1(α)·

(γ) να ορίζει τις κατευθυντήριες γραμμές και να επιθεωρεί τη χρήση του Ταμείου από την Επιτροπή·

(δ) να εξετάζει την έκθεση που υποβάλλεται από την Επιτροπή σύμφωνα με το Άρθρο 27 υποπαράγραφος 1(δ)·

(ε) να συζητά οποιοδήποτε πρόβλημα αναφορικά με την εφαρμογή του παρόντος Πρωτοκόλλου και να προβαίνει σε εισηγήσεις όπως θεωρεί κατάλληλο.

4. Με αίτηση του ενός πέμπτου τουλάχιστο των Μερών, ο Γενικός Διευθυντής συγκαλεί Έκτακτη Συνέλευση των Μερών.

Άρθρο 24   Επιτροπή για την Προστασία της Πολιτιστικής
Κληρονομιάς σε Περίπτωση Ένοπλης Σύρραξης

1. Εγκαθιδρύεται δια του παρόντος η Επιτροπή για την Προστασία της Πολιτιστικής Κληρονομιάς σε Περίπτωση Ένοπλης Σύρραξης. Η Επιτροπή απαρτίζεται από δώδεκα Μέρη τα οποία εκλέγονται από τη Συνέλευση των Μερών.

2. Η Επιτροπή συνεδριάζει μια φορά το χρόνο σε τακτική συνεδρία και σε έκτακτες συνεδρίες οποτεδήποτε θεωρεί αυτό αναγκαίο.

3. Κατά τον καθορισμό της ιδιότητας του μέλους της Επιτροπής, τα Μέρη επιδιώκουν να διασφαλίσουν δίκαιη αντιπροσώπευση των διαφόρων γεωγραφικών περιοχών και πολιτισμών του κόσμου.

4. Τα Μέρη, μέλη της Επιτροπής, επιλέγουν ως αντιπροσώπους τους πρόσωπα προσοντούχα στους τομείς της πολιτιστικής κληρονομιάς, της άμυνας ή του διεθνούς δικαίου, και προσπαθούν σε συμφωνία το ένα με το άλλο να διασφαλίσουν ότι η Επιτροπή, ως σύνολο, διακρίνεται από επαρκή κατάρτιση σε όλους αυτούς τους τομείς.

Άρθρο 25   Περίοδος θητείας

1. Μέρος εκλέγεται στην Επιτροπή για τέσσερα χρόνια και είναι εκλέξιμο για άμεση επανεκλογή μόνο μια φορά.
2. Ανεξαρτήτως των διατάξεων της παραγράφου 1, η περίοδος θητείας του ήμισυ των μελών που επιλέγηκαν κατ' το χρόνο της πρώτης εκλογής παύει με τη λήξη της πρώτης τακτικής συνεδρίας της Συνόδου των Μερών, που ακολουθεί αυτήν κατά την οποία εκλέγηκαν. Τα εν λόγω μέλη επιλέγονται με κλήρο από τον Πρόεδρο της υπό αναφορά Συνόδου μετά την πρώτη εκλογή.

Άρθρο 26   Διαδικαστικοί Κανόνες

1. Η Επιτροπή υιοθετεί τους δικούς της Διαδικαστικούς Κανόνες.
2. Η πλειοψηφία των μελών συνιστά απαρτία. Οι αποφάσεις της Επιτροπής λαμβάνονται με πλειοψηφία των δύο-τρίτων των ψηφιζόντων μελών.
3. Τα μέλη δεν συμμετέχουν στη ψηφοφορία επί οποιωνδήποτε αποφάσεων που σχετίζονται με πολιτιστική κληρονομιά επηρεαζόμενη από ένοπλη σύρραξη στην οποία αυτά είναι μέρη.

Άρθρο 27   Αρμοδιότητες

1. Η Επιτροπή έχει τις ακόλουθες αρμοδιότητες:
  - (α) να ορίζει Κατευθυντήριες Γραμμές για την εφαρμογή του παρόντος Πρωτοκόλλου.

- (β) να χορηγεί, αναστέλλει ή ακυρώνει την αυξημένη προστασία που παρέχεται σε πολιτιστική κληρονομιά και να δημιουργεί, διατηρεί και προωθεί τον Κατάλογο Πολιτιστικής Κληρονομιάς η οποία τελεί υπό Αυξημένη Προστασία·
- (γ) να ελέγχει και επιθεωρεί την εφαρμογή του παρόντος Πρωτοκόλλου και να ενισχύει τις προσπάθειες για εξακρίβωση της πολιτιστικής κληρονομιάς που τελεί υπό αυξημένη προστασία·
- (δ) να μελετά και σχολιάζει τις εκθέσεις των Μερών, να ζητά διευκρινίσεις όπου απαιτείται, και να ετοιμάζει τη δική της έκθεση επί της εφαρμογής του παρόντος Πρωτοκόλλου για τη Συνεδρία των Μερών·
- (ε) να λαμβάνει και να εξετάζει αιτήματα για διεθνή βοήθεια βάσει του Άρθρου 32·
- (στ) να καθορίζει τη χρήση του Ταμείου·
- (ζ) να εκτελεί οποιαδήποτε άλλη αρμοδιότητα εκχωρηθεί σε αυτή από τη Συνεδρία των Μερών·

2. Οι αρμοδιότητες της Επιτροπής εκτελούνται σε συνεργασία με το Γενικό Διευθυντή.

3. Η Επιτροπή συνεργάζεται με διεθνείς και εθνικούς κυβερνητικούς και μη κυβερνητικούς οργανισμούς που έχουν παρόμοιους στόχους με εκείνους της Σύμβασης, του Πρώτου Πρωτοκόλλου αυτής και του παρόντος Πρωτοκόλλου. Για να υποβοηθηθεί στην εκτέλεση των αρμοδιοτήτων της, η Επιτροπή δύναται να καλέσει στις συνεδρίες της, υπό συμβουλευτική ιδιότητα, εξέχοντες επαγγελματικούς οργανισμούς, όπως εκείνοι που έχουν επίσημες σχέσεις με

την ΟΥΝΕΣΚΟ, περιλαμβανομένης της Διεθνούς Επιτροπής της Μπλέ Ασπίδας (ICBS) και των σωμάτων που την αποτελούν.

Αντιπρόσωποι του Διεθνούς Κέντρου για τη Μελέτη της Διατήρησης και Αποκατάστασης της Πολιτιστικής Κληρονομιάς (Rome Centre) (ICCROM) και της Διεθνούς Επιτροπής του Ερυθρού Σταυρού (ICRC) δυνατό να προσκληθούν επίσης να παρακολουθήσουν υπό συμβουλευτική ιδιότητα.

Άρθρο 28

Γραμματεία

Η Επιτροπή βοηθείται από τη Γραμματεία της ΟΥΝΕΣΚΟ η οποία ετοιμάζει τα έγγραφα της Επιτροπής και τα θέματα της ημερήσιας διάταξης για τις συνελεύσεις της και έχει την ευθύνη για την εφαρμογή των αποφάσεών της.

Άρθρο 29

Το Ταμείο για την Προστασία της Πολιτιστικής Κληρονομιάς σε Περίπτωση Ένοπλης Σύρραξης

1. Με το παρόν ιδρύεται Ταμείο για τους ακόλουθους σκοπούς:
  - (α) την παροχή οικονομικής ή άλλης βοήθειας προς υποστήριξη προπαρασκευαστικών ή άλλων μέτρων που πρέπει να ληφθούν εν καιρώ ειρήνης σύμφωνα μεταξύ άλλων (inter alia), με το Άρθρο 5, Άρθρο 10 υποπαράγραφος (β) και το Άρθρο 30· και
  - (β) την παροχή οικονομικής ή άλλης βοήθειας σχετικά με επείγοντα, προσωρινά ή άλλα μέτρα που πρέπει να ληφθούν με σκοπό την προστασία πολιτιστικής κληρονομιάς κατά τη διάρκεια περιόδων ένοπλης σύρραξης ή για την άμεση ανάκτηση μετά το τέλος των εχθροπραξιών σύμφωνα, μεταξύ άλλων (inter alia) με το Άρθρο 8 υποπαράγραφος (α)·

2. Το Ταμείο αποτελεί εμπιστευματικό ταμείο, σύμφωνα με τις διατάξεις των οικονομικών κανονισμών της ΟΥΝΕΣΚΟ.

3. Οι πληρωμές που γίνονται από το Ταμείο γίνονται μόνο για τέτοιους σκοπούς τους οποίους η Επιτροπή ήθελε αποφασίσει σύμφωνα με τις κατευθυντήριες γραμμές που ορίζονται στο Άρθρο 23 υποπαράγραφος 3(γ). Η Επιτροπή δύναται να αποδέχεται συνεισφορές που θα χρησιμοποιούνται για συγκεκριμένο πρόγραμμα ή σχέδιο νοουμένου ότι η Επιτροπή έχει ήδη αποφασίσει για την εφαρμογή του εν λόγω προγράμματος ή σχεδίου.

4. Οι πόροι του Ταμείου συνίστανται σε:

(α) εθελοντικές συνεισφορές που γίνονται από τα Μέρη·

(β) συνεισφορές, δώρα ή κληροδοτήματα που γίνονται από:

(i) άλλα Κράτη·

(ii) την ΟΥΝΕΣΚΟ ή άλλους οργανισμούς του συστήματος των Ηνωμένων Εθνών·

(iii) άλλους διεθνείς ή μη κυβερνητικούς οργανισμούς· και

(iv) δημόσιους ή ιδιωτικούς οργανισμούς ή ιδιώτες·

(γ) οποιοδήποτε κέρδος το οποίο περιέρχεται στο Ταμείο·

(δ) κεφάλαια τα οποία συγκεντρώνονται από εράνους και εισπράξεις από γεγονότα τα οποία οργανώνονται προς όφελος του Ταμείου· και

- (ε) όλους τους άλλους πόρους για τους οποίους υπάρχει εξουσιοδότηση από τις κατευθυντήριες γραμμές που εφαρμόζονται όσον αφορά το Ταμείο.

Κεφάλαιο 7 Διάδοση Πληροφοριών και Διεθνής Βοήθεια

Άρθρο 30 Διάδοση

1. Τα Μέρη προσπαθούν με κατάλληλα μέσα, και ειδικότερα με εκπαιδευτικά και ενημερωτικά προγράμματα, να ενισχύσουν την εκτίμηση και το σεβασμό για την πολιτιστική κληρονομιά από ολόκληρο τον πληθυσμό τους.
2. Τα Μέρη μεριμνούν για τη διάδοση του κειμένου του παρόντος Πρωτοκόλλου όσο το δυνατό ευρύτερα, τόσο σε καιρό ειρήνης όσο και σε καιρό ένοπλης σύρραξης.
3. Οποιοσδήποτε στρατιωτικές ή πολιτικές αρχές οι οποίες σε καιρό ένοπλης σύρραξης αναλαμβάνουν την ευθύνη για την εφαρμογή του παρόντος Πρωτοκόλλου είναι πλήρως ενημερωμένες για το κείμενο αυτό. Για το σκοπό αυτό τα Μέρη όπως θεωρούν κατάλληλο:
  - (α) ενσωματώνουν κατευθυντήριες γραμμές και οδηγίες για την προστασία της πολιτιστικής κληρονομιάς στους στρατιωτικούς τους κανονισμούς·
  - (β) αναπτύσσουν και εφαρμόζουν σε συνεργασία με την ΟΥΝΕΣΚΟ και σχετικούς κυβερνητικούς και μη κυβερνητικούς οργανισμούς, εκπαίδευση εν καιρώ ειρήνης και άλλα εκπαιδευτικά προγράμματα·

- (γ) κοινοποιούν το ένα στο άλλο, μέσω του Γενικού Διευθυντή, πληροφορίες για τους νόμους, τις διοικητικές διατάξεις και τα μέτρα που λήφθηκαν βάσει των υποπαραγράφων (α) και (β).
- (δ) κοινοποιούν το ένα στο άλλο, το συντομότερο δυνατό, μέσω του Γενικού Διευθυντή τους νόμους και τις διοικητικές διατάξεις τις οποίες προτίθενται να υιοθετήσουν για να εξασφαλίσουν την εφαρμογή του παρόντος Πρωτοκόλλου.

Άρθρο 31   Διεθνής Συνεργασία

Σε περιπτώσεις σοβαρών παραβιάσεων του παρόντος Πρωτοκόλλου, τα Μέρη αναλαμβάνουν να ενεργήσουν από κοινού, μέσω της Επιτροπής, ή κειχωρισμένα, σε συνεργασία με την ΟΥΝΕΣΚΟ και τα Ηνωμένα Έθνη και σύμφωνα με το Χάρτη των Ηνωμένων Εθνών.

Άρθρο 32   Διεθνής Βοήθεια

1. Μέρος δύναται να ζητήσει από την Επιτροπή διεθνή βοήθεια για την πολιτιστική κληρονομιά που τελεί υπό αυξημένη προστασία καθώς και βοήθεια σε σχέση με την ετοιμασία, ανάπτυξη ή εφαρμογή των νόμων, διοικητικών διατάξεων και μέτρων που αναφέρονται στο Άρθρο 10.
2. Μέρος το οποίο μετέχει στη σύρραξη και δεν είναι Συμβαλλόμενο Μέρος στο παρόν Πρωτόκολλο, αλλά αποδέχεται και εφαρμόζει διατάξεις σύμφωνα με το Άρθρο 3, παράγραφος 2, δύναται να ζητήσει κατάλληλη διεθνή βοήθεια από την Επιτροπή.
3. Η Επιτροπή υιοθετεί κανόνες για την υποβολή αιτήσεων για διεθνή βοήθεια και καθορίζει τις μορφές που μπορεί να έχει η διεθνή βοήθεια.

4. Τα Μέρη ενθαρρύνονται να προσφέρουν μέσω της Επιτροπής, τεχνική βοήθεια όλων των τύπων σε εκείνα τα Μέρη που το ζητούν ή στα μέρη που μετέχουν στη σύμβαση.

Άρθρο 33   Βοήθεια της ΟΥΝΕΣΚΟ

1. Μέρος δύναται να απευθυνθεί στην ΟΥΝΕΣΚΟ για τεχνική βοήθεια στην οργάνωση της προστασίας της πολιτιστικής του κληρονομιάς, όπως είναι οι προπαρασκευαστικές πράξεις για ασφάλεια της πολιτιστικής κληρονομιάς, η λήψη προληπτικών και οργανωτικών μέτρων για επείγουσες περιπτώσεις και η συλλογή εθνικών καταλόγων καταγραφής της πολιτιστικής κληρονομιάς, ή σε συνδυασμό με οποιοδήποτε άλλο πρόβλημα το οποίο προκύπτει από την εφαρμογή του παρόντος Πρωτοκόλλου. Η ΟΥΝΕΣΚΟ παρέχει την εν λόγω βοήθεια εντός των ορίων των καθορισμένων από το πρόγραμμα και τις προσόδους αυτής.

2. Τα Μέρη ενθαρρύνονται να παρέχουν τεχνική βοήθεια σε διμερές ή πολυμερές επίπεδο.

3. Η ΟΥΝΕΣΚΟ εξουσιοδοτείται, να προβαίνει με δική της πρωτοβουλία σε εισηγήσεις επί των εν λόγω θεμάτων στα Μέρη.

Κεφάλαιο 8   Εκτέλεση του παρόντος Πρωτοκόλλου

Άρθρο 34   Δυνάμεις Προστασίας

Το παρόν Πρωτόκολλο εφαρμόζεται σε συνεργασία με τις Δυνάμεις Προστασίας που είναι υπεύθυνες για την διασφάλιση των συμφερόντων των Μερών των μετεχόντων στη σύμβαση.

Άρθρο 35   Διαδικασία Συνδιαλλαγής

1. Οι Δυνάμεις Προστασίας παρέχουν τις καλές τους υπηρεσίες σε όλες τις περιπτώσεις κατά τις οποίες ήθελαν κρίνει αυτές χρήσιμες για το συμφέρον της πολιτιστικής κληρονομιάς, ειδικότερα αν υπάρχει διαφωνία μεταξύ των Μερών που μετέχουν στη σύρραξη όσον αφορά την εφαρμογή ή ερμηνεία των διατάξεων του παρόντος Πρωτοκόλλου.

2. Για το σκοπό αυτό, καθεμιά από τις Δυνάμεις Προστασίας δύναται, είτε με πρόσκληση ενός από τα Μέρη, του Γενικού Διευθυντή, ή με δική της πρωτοβουλία, να προτείνει στα Μέρη που μετέχουν στη σύρραξη τη σύγκληση συνέλευσης των αντιπροσώπων τους, και ειδικότερα των υπεύθυνων αρχών για την προστασία της πολιτιστικής κληρονομιάς, εάν κριθεί κατάλληλο, σε έδαφος Κράτους το οποίο δεν μετέχει στη σύρραξη. Τα Μέρη που μετέχουν στη σύρραξη δεσμεύονται να θέσουν σε εφαρμογή τις προτάσεις που υποβλήθηκαν σε αυτούς για σύγκληση συνέλευσης. Οι Δυνάμεις Προστασίας προτείνουν προς έγκριση από τα Μέρη που μετέχουν στη σύρραξη, πρόσωπο το οποίο ανήκει σε Κράτος μη μέρος στη σύρραξη ή πρόσωπο που υποδεικνύεται από το Γενικό Διευθυντή, και το οποίο καλείται να μετάσχει σε μια τέτοια συνέλευση υπό την ιδιότητα του Προέδρου.

Άρθρο 36   Συνδιαλλαγή στην περίπτωση απουσίας των
Δυνάμεων Προστασίας

1. Σε περίπτωση σύρραξης όπου δεν διορίζονται Δυνάμεις Προστασίας, ο Γενικός Διευθυντής δύναται να παράσχει τις καλές του υπηρεσίες ή να ενεργήσει με οποιαδήποτε άλλη μορφή συνδιαλλαγής ή μεσολάβησης με σκοπό τη λύση της διαφωνίας.

2. Με πρόσκληση ενός από τα Μέρη ή του Γενικού Διευθυντή, ο Πρόεδρος της Επιτροπής δύναται να προτείνει στα Μέρη που μετέχουν στη σύρραξη τη

σύγκληση συνέλευσης των αντιπροσώπων τους, και ειδικότερα των αρχών που είναι υπεύθυνες για την προστασία της πολιτιστικής κληρονομιάς, αν κριθεί κατάλληλο, στο έδαφος Κράτους που δεν είναι μέρος στη σύμβαση.

Άρθρο 37   Μεταφράσεις και εκθέσεις

1. Τα Μέρη μεταφράζουν το παρόν Πρωτόκολλο στις επίσημες γλώσσες αυτών και κοινοποιούν τις επίσημες αυτές μεταφράσεις στο Γενικό Διευθυντή.
2. Τα Μέρη υποβάλλουν κάθε τέσσερα χρόνια στην Επιτροπή έκθεση επί της εφαρμογής του παρόντος Πρωτοκόλλου.

Άρθρο 38   Ευθύνη Κράτους

Καμιά διάταξη του παρόντος Πρωτοκόλλου, η οποία σχετίζεται με την ατομική ποινική ευθύνη δεν επηρεάζει την ευθύνη των Κρατών βάσει του διεθνούς δικαίου, περιλαμβανομένης της υποχρέωσης για παροχή αποζημίωσης.

Κεφάλαιο 9   Τελικές Διατάξεις

Άρθρο 39   Γλώσσες

Το παρόν Πρωτόκολλο συντάσσεται στην Αραβική, Κινέζικη, Αγγλική, Γαλλική, Ρωσική και Ισπανική, τα δε έξι αυτά κείμενα είναι εξίσου αυθεντικά.

Άρθρο 40Υπογραφή

Το παρόν Πρωτόκολλο φέρει την ημερομηνία 26 ^{Μαρτίου} Μαΐου 1999. Θα είναι ανοικτό για υπογραφή από όλα τα Υψηλά Συμβαλλόμενα Μέρη στη Χάγη από την 17^η Μαΐου 1999 μέχρι την 31^η Δεκεμβρίου, 1999.

Άρθρο 41Επικύρωση, αποδοχή ή έγκριση

1. Το παρόν Πρωτόκολλο υπόκειται σε επικύρωση, αποδοχή ή έγκριση από τα Υψηλά Συμβαλλόμενα Μέρη τα οποία έχουν υπογράψει το Πρωτόκολλο αυτό σύμφωνα με τις αντίστοιχες συνταγματικές τους διαδικασίες.
2. Τα έγγραφα επικύρωσης, αποδοχής ή έγκρισης κατατίθενται στο Γενικό Διευθυντή.

Άρθρο 42Προσχώρηση

1. Το παρόν Πρωτόκολλο θα είναι ανοικτό για προσχώρηση από άλλα Υψηλά Συμβαλλόμενα Μέρη από την 1^η Ιανουαρίου του 2000.
2. Η προσχώρηση διενεργείται με την κατάθεση του εγγράφου προσχώρησης στο Γενικό Διευθυντή.

Άρθρο 43Έναρξη ισχύος

1. Το παρόν Πρωτόκολλο τίθεται σε ισχύ μετά την πάροδο τριών μηνών από την κατάθεση είκοσι εγγράφων επικύρωσης, αποδοχής, έγκρισης ή προσχώρησης.

2. Μετέπειτα, τίθεται σε ισχύ για κάθε Μέρος, τρεις μήνες μετά την κατάθεση του σχετικού εγγράφου επικύρωσης, αποδοχής, έγκρισης ή προσχώρησης.

Άρθρο 44 Έναρξη ισχύος σε περιπτώσεις ένοπλης σύρραξης

Οι περιπτώσεις που αναφέρονται στα Άρθρα 18 και 19 της Σύμβασης προσδίδουν άμεση ισχύ σε επικυρώσεις, αποδοχές ή εγκρίσεις ή προσχωρήσεις στο παρόν Πρωτόκολλο που κατατέθηκαν από τα εμπόλεμα μέρη είτε πριν από είτε μετά την έναρξη των εχθροπραξιών ή της κατάληψης. Σε τέτοιες περιπτώσεις ο Γενικός Διευθυντής διαβιβάζει μέσω της ταχύτερης δυνατής οδού τις κοινοποιήσεις που αναφέρονται στο Άρθρο 46.

Άρθρο 45 Καταγγελία

1. Κάθε Μέρος δύναται να καταγγείλει το παρόν Πρωτόκολλο.
2. Η καταγγελία γνωστοποιείται με έγγραφο το οποίο κατατίθεται στο Γενικό Διευθυντή.
3. Η καταγγελία τίθεται σε εφαρμογή μετά την πάροδο ενός έτους από τη λήψη του εγγράφου καταγγελίας. Παρόλα αυτά, αν, με τη λήξη της περιόδου αυτής, το καταγγέλον Μέρος είναι αναμεμιγμένο σε ένοπλη σύρραξη, η καταγγελία δεν τίθεται σε εφαρμογή προτού λήξουν οι εχθροπραξίες ή προτού συμπληρωθούν οι επιχειρήσεις επαναπατρισμού της πολιτιστικής κληρονομιάς, υπολογίζοντας από οποιοδήποτε από τα γεγονότα που αναφέρονται πιο πάνω συμβεί τελευταίο.

Άρθρο 46   Γνωστοποιήσεις

Ο Γενικός Διευθυντής πληροφορεί όλα τα Υψηλά Συμβαλλόμενα Μέρη καθώς και τα Ηνωμένα Έθνη για την κατάθεση όλων των εγγράφων επικύρωσης, αποδοχής, έγκρισης ή προσχώρησης που προβλέπονται στα Άρθρα 41 και 42 και για την κατάθεση όλων των καταγγελιών που προβλέπονται στο Άρθρο 45.

Άρθρο 47   Εγγραφή στα Ηνωμένα Έθνη

Σύμφωνα με το Άρθρο 102 του Καταστατικού Χάρτη των Ηνωμένων Εθνών το παρόν Πρωτόκολλο καταχωρείται στη Γραμματεία των Ηνωμένων Εθνών με αίτηση του Γενικού Διευθυντή.

ΣΕ ΠΙΣΤΗ ΤΩΝ ΠΙΟ ΠΑΝΩ οι πιο κάτω υπογεγραμμένοι, δεόντως εξουσιοδοτημένοι για το σκοπό αυτό υπέγραψαν το παρόν Πρωτόκολλο.

ΕΓΙΝΕ ΣΤΗ ΧΑΓΗ, την εικοστή έκτη ημέρα του Μάρτη 1999, σε ένα και μόνο αντίγραφο το οποίο θα κατατεθεί στα αρχεία της ΟΥΝΕΣΚΟ, επικυρωμένα δε πιστά αντίγραφα θα αποσταλούν σε όλα τα Υψηλά Συμβαλλόμενα Μέρη.